

Qirqinchi Oyatning Yashirin Tarixi — O‘n Oltinchi Raqam

Ikkinchi vay — uchinchi qism

Jeff Pippenger

2026-06-18

Jonsning Mantiqi

Jonesning Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi birinchi farishta undan keyingi ikki farishtadan ajratib bo‘lmasligi haqidagi mantiqi qoyadek mustahkamdir. Uning o‘sha uch farishtaning karnay farishtalari bilan tuzilmaviy bog‘liqligini aniqlashi mutlaqo inkor etib bo‘lmas darajada puxtadir. Uning urg‘usi, shubhasiz, Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishta ustida edi, biroq ularni “ajralmas” tarzda qo‘llash haqidagi mantiq ulardan oldin kelgan barcha farishtalar uchun ham xuddi shunday darajada asoslidir.

U Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishtaga e‘tibor qaratayotganligi sababli, o‘z mantiqini uning eng oxirgi xulosasigacha olib bormadi. Oxir-oqibat, u beshinchi, oltinchi va yettinchi voy karnaylarini Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishta bilan bog‘lash uchun qo‘llagan mantiq, shuningdek, karnaylar qatorini yetti karnay farishtasining birinчисigacha butunlay ortga olib borishni ham o‘z ichiga olgan edi.

Men Xudoning huzurida turgan yetti farishtani ko‘rdim; va ularga yetti karnay berildi. ... Va yetti karnayga ega bo‘lgan yetti farishta chalishga hozirlik ko‘rdilar. Vahiy 8:2, 6.

Farishtalar qatori “yetti” karnay farishtalari bilan boshlanadi, va Vahiy kitobidagi farishtalar silsilasi birinchi karnaydan boshlab uchinchi farishtaning hayvonning tamg‘asi haqidagi ogohlantirishigacha davom etadi. Djons birinchi to‘rt karnay bilan keyingi uch qayg‘u karnayi o‘rtasidagi farqni belgilashda to‘g‘ridir, chunki o‘sha “to‘rt va uch” payg‘ambarlik tuzilmasi jamoatlarda ham, muhrlarda ham uchraydi. Vahiy kitobida uch guvoh asosida mustahkamlangan bu narsa, ko‘rishni tanlaganlarga, yettining ramz sifatida to‘rtni ham ramz sifatida, uchni ham ramz sifatida o‘z ichiga olishini ko‘rsatadi.

Ilohiy Aloqa

So‘nggi paytlarda biz aniqlab kelayotgan narsa shuki, Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobi birinchi va ikkinchi farishtalari Islomga oid vaqt bashorati — birinchi va ikkinchi voylar — orqali quvvatlantiriladi, uchinchi farishtaning quvvatlantirilishi esa 11-sentabr voqeasida uchinchi voyning amalga oshishi bilan ro‘yobga chiqadi. Jonsning qo‘llanilishi aniqlab beradigan narsa shuki, (garchi u mening fikrimni bayon qilmagan bo‘lsa-da) Vahiy kitobining sakkizinchi bobidagi birinchi karnay farishtasidan tortib Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi uchinchi voy karnayigacha bo‘lgan har bir farishta Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishta bilan ajralmas ravishda bog‘langandir. Ular ayni bir bashoratli chiziq ichidagi ramzlardir. Har bir farishta nimani ifodalashini tushunish uchun ular shunday ekanligi tan olinishi lozim. Shunday

qilib, yetti jamoat, muhrlar va karnaylar yettilikni, shuningdek yettilikning umumiy ramziyligi ichidagi to‘rt va uch ramzini ham ifodalagani kabi (jamoatlar, muhrlar va karnaylar), yetti karnay farishtasining birinchisidan boshlab to uchinchi farishtagacha bo‘lgan farishtalar qatori bir butun sifatida ko‘rib chiqilishi kerak. Bu o‘n bitta farishtadan iborat bir qatorni ko‘rsatadi.

Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishta hukmning ochilganini e‘lon qilgan Millerchilar ogohlantirish xabarini va shundan keyin hukmning yakunlanayotganini e‘lon qilayotgan bir yuz qirq to‘rt mingning ogohlantirish xabarini ifodalaydi.

Yetti karnay quyoshga sig‘inishni majburan joriy etgan xalqlar ustidan hukm chiqarish uchun Xudo O‘z ilohiy inoyati bilan ishga solgan qudratlarni ifodalaydi.

Birinchi to‘rtta karnay G‘arbiy Rimning milodiy 476-yilga kelib bosqichma-bosqich barham topganini ko‘rsatadi.

Beshinchisi va oltinchisi Sharqiy Rimning 1449 yildan 1453 yilgacha bo‘lgan qulashini ko‘rsatadi.

So‘nggi uchta karnay uch qayg‘uning Islomini ifodalaydi.

Vahiy kitobining o‘ninchi bobidagi farishta Masihdir; U boshida harakatga kuch-quvvat berish uchun pastga tushadi, va Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobida yana tushadi — oxirida harakatga kuch-quvvat berish uchun.

Yettinchi karnay 1844-yil 22-oktabrda, antitipik Poklanish kuni bo‘lgan hukmning ochilishida chalinishni boshladi. Yubiley karnayi Poklanish kunida chalinishi kerak edi. Shunday ekan, hukmda ikki karnay chalinadi: Yubiley karnayi va yettinchi karnay.

So‘ng yettinchi oyning o‘ninchi kunida, ya‘ni kafforat kunida, yubiley karnayini chaldirgin; butun yurtingiz bo‘ylab karnay sadosini yangratorsizlar. Va elliginchi yilni muqaddas deb e‘lon qilinglar hamda uning barcha aholisiga butun yurtingiz bo‘ylab ozodlikni e‘lon qilinglar: bu sizlar uchun yubiley bo‘lsin; har biringiz o‘z mulkingizga qaytingiz va har biringiz o‘z oilasiga qaytingiz. O‘sha elliginchi yil sizlar uchun yubiley bo‘lsin: unda ekmanglar, o‘z-o‘zidan o‘sib chiqqanni o‘rmanglar, hamda parvarish qilinmagan uzumzoringizdagi uzumni yig‘manglar. Levilar 25:9–11.

Isroilning “yetti zamon” davomida tarqatib yuborilishini aniqlab beradigan kontekst, Levilar kitobining aynan keyingi bobida joylashgan bo‘lib, Kafforat kunida yubiley karnayini chalish haqidagi ko‘rsatmagacha olib boradigan oyatlarda bayon etilgan.

Isroil o‘g‘illariga gapirib, ularga aytgin: Men sizlarga berayotgan yurtga kirganingizda, o‘sha yurt Egamiz uchun shanba saqlasin. Olti yil dalangni ekasan, olti yil uzumzoringni budab, uning hosilini yig‘ib olasan. Ammo yettinchi yilda yurt uchun to‘liq orom shanbasi bo‘lsin, Egamiz uchun shanba bo‘lsin: dalangni ekma, uzumzoringni budama. Hosilingdan o‘z-o‘zidan unib chiqqan narsani o‘rma, parvarish qilinmagan uzumzoringning uzumlarini terma; chunki bu yurt uchun orom yilidir. Yurtning shanbasi sizlar uchun oziq bo‘lsin: sen uchun, quling uchun, cho‘ring uchun, yollanma xizmatkoring uchun va sen bilan birga yashayotgan musofiring uchun ham; mollaring uchun va yurtingdagi yovvoyi hayvonlar uchun ham uning

barcha hosili oziq bo'lsin. Sen o'zing uchun yillar shanbasidan yettitasini, ya'ni yetti karra yetti yilni sanab chiqasan; yillar shanbasining o'sha yetti davri senga qirq to'qqiz yil bo'ladi. Levilar 25:2–8.

Miller yigirma oltinchi bobda Isroilga yer uchun belgilangan shanba oromini buzganliklari sababli chiqarilgan hukmni anglaganida, u bir kun bir yilni anglatadi degan tamoyilni qo'lladi va bir yil uch yuz oltmish kun ekanini, yetti karra uch yuz oltmish esa ahdni buzganlik uchun tayinlangan ikki ming besh yuz yigirma yillik jazo ekanini aniqladi. Bu uning kashf etgan birinchi bashoratli haqiqat edi. Bu, Masih Millerning xizmati orqali qo'ygan poydevorni tashkil etgan haqiqatlarning poydevoridir. Yubiley karnayi najot va ozodlik e'lonidir.

Yettinchi karnay — uchinchi voy holatining Islomidir.

Lekin yettinchi farishtaning ovozi yangraydigan kunlarda, u karnay chalishni boshlagan paytda, Xudoning siri U O'z qullari bo'lgan payg'ambarlarga ayon qilganidek, tamom bo'lur. Vahiy 10:7.

Islomning yettinchi karnayi tashqi bashoratli haqiqat bo'lib, Yubiley karnayi esa imon orqali oqlanishning ichki bashoratli haqiqatidir — gunohdan xalos bo'lishdir; bu esa Sister Whitega ko'ra, haqiqatdagi uchinchi farishtadir. Yettinchi karnay sadosi yangrayotgan davrda, Masihning sizda bo'lishi — ulug'vorlik umidi — siri Masih O'z Ilohiyatini bir yuz qirq to'rt mingning insoniyati bilan birlashtirar ekan, kamolga yetkaziladi. O'sha paytda Xudoning muhrini qabul qiladiganlar uchinchi qayg'u, shuningdek uchinchi farishtaning ogohlantirishi sifatida ifodalangan ogohlantiruvchi karnay xabarini e'lon qiladilar. Uchinchi qayg'u, Iso Masihdan kam bo'lmagan Zot bo'lgan farishta qo'lida xabar bilan pastga tushganda, uchinchi farishtaning xabariga kuch baxsh etadi.

Birinchi va ikkinchi voyga oid vaqt bashorati birinchi farishtaning xabariga kuch berganini, uchinchi voyga oid bashorat esa uchinchi farishtaning xabariga kuch berayotganini aniqlaganimizda, biz karnaylarni “yakshanba kuniga majburiy rioya ettirilishiga javoban Rim ustiga keltirilgan hukmlar” sifatida aniqlayotgan bo'lamiz. O'sha ilohiy taqdir hukmlari, ayniqsa so'nggi uch voy karnayi, Vahiy kitobining o'n to'rtinchi bobidagi uch farishtaning ogohlantiruvchi xabari bilan mos tushadi va unga parallel ravishda kechadi. Millerchilar tarixida ikki voy va ikki farishta, bir yuz qirq to'rt mingning tarixida esa uchinchi voy va uchinchi farishta. Birinchi va ikkinchi farishtalarning boshlang'ich tarixida hukmning ochilishi haqidagi xabar Islomning birinchi va ikkinchi voylaridagi amalga oshishi bilan kuch oldi. Uchinchi farishtaning yakuniy tarixida hukmning yopilishini e'lon qiluvchi xabar Islomning uchinchi voydagi amalga oshishi bilan kuch oldi.

Boshlanish va yakundagi quvvatlantirish Vahiy kitobining o'ninchi va o'n sakkizinchi boblaridagi farishta orqali ifodalangan bo'lib, u “Iso Masihning O'zidan kam bo'lmagan bir Zot edi.”

Islomning tashqi xabari va hukmning ichki xabari tashqi uchinchi voy karnayidir, hukmning ichki xabari esa uchinchi farishtaning karnayidir. Islomning tashqi karnayi ikki ming besh yuz yigirma yillik bashoratdir, uchinchi farishtaning ichki karnayi esa ikki ming uch yuz yildir. Ikkalasi ham o'liklar ustidan hukmning ochilishida kelib yangradi, va ikkalasi ham tiriklar ustidan hukmning

ochilishida yana kelib yangradi.

Vahiy kitobining o'ninchi bobidagi farishta Islom haqidagi bashoratning bajo bo'lishi bilan 1840-yil 11-avgustda tushib keldi va shu tariqa u Vahiy kitobining o'n sakkizinchi bobidagi farishtaning Islom haqidagi bir bashoratning bajo bo'lishi bilan tushib kelishini timsolladi. Xudoning 321-yildagi yakshanba qonuni isyoniga, so'ng yana 538-yildagi isyonga chiqargan hukmi dastlabki olti karnay orqali ifodalangan, yaqinlashib kelayotgan yakshanba qonuni isyoni ustidan chiqaradigan hukmi esa yettinchi karnay orqali ifodalangan bo'lib, u uchinchi voy va ayni paytda uchinchi farishtadir. 1844-yil 22-oktabrda hukmning boshlanishi haqidagi ogohlantirish xabari ham, 11-sentabrdagi tiriklar ustidan hukm haqidagi ogohlantirish xabari ham Jones bayon etgan ketma-ketlikda yettinchi farishta tomonidan quvvatlantirilgan edi. Sakkizinchi va to'qqizinchi boblarda oltita karnay farishtasi bor, so'ng o'ninchi bobda Iso Masihdan kam bo'lmagan zot bo'lmish farishta tushib keladi. U farishtalar ketma-ketligidagi yettinchisidir; undan keyin o'n birinchi bobda 1844-yilda sado bera boshlagan yettinchi karnay bo'lmish uchinchi voy keladi, biroq u Vahiy kitobining o'n to'rtinchi bobidagi to'qqizinchi, o'ninchi va o'n birinchi farishtalarga olib boradigan farishtalar qatorida sakkizinchidir.

Uchinchi farishtaning xabarini birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlaridan ajratib bo'lmaydi, biroq uni Xudoning murtdlik ustidan chiqargan hukmining yetti karnayidan ham ajratib bo'lmaydi. Vahiy kitobining sakkizinchi bobidagi hukmning dastlabki to'rtta karnayi 321-yilda Konstantinning birinchi yakshanba qonunidan keyin G'arbiy Rimning bosqichma-bosqich halokatga yuz tutganini ko'rsatadi va bu jarayon uning 330-yilda imperiyani sharq va g'arbga bo'lishidan boshlangan.

“Millatimiz o'z qonun chiqaruvchi kengashlarida odamlarning diniy imtiyozlariga doir vijdonlarini bog'lovchi qonunlar qabul qilganida, yakshanbaga rioya etishni majburan joriy etib, yettinchi kun — Shabbatga amal qiluvchilarga qarshi zulmkor hokimiyatni ishga solganida, Xudoning qonuni, amalda, yurtimizda bekor qilingan bo'ladi; va milliy murtdlik ortidan milliy halokat keladi.” Review and Herald, December 18, 1888.

Milliy murtdlik milliy halokatni keltirib chiqarishi haqidagi tamoyil Konstantin xalqiga G'arbiy Rimni 476-yilda yakuniga yetkazgan dastlabki to'rtta karnaydan boshlab tatbiq etildi. Sharqiy Rim esa 1453-yilda o'z yakuniga yetdi, garchi u bashorat nuqtayi nazaridan 1449-yil 27-iyulda o'z milliy suverenitetini yo'qotgan bo'lsa-da. Bir kechada ag'darilgan Bobil'dan farqli o'laroq, Rim — ham g'arbiy, ham sharqiy — o'z yakuniga bosqichma-bosqich olib kelindi. G'arbiy Rimning 476-yilgacha dastlabki to'rtta karnay ostida tanazzulga yuz tutishi, Qo'shma Shtatlarning to'rtta karnay ostidagi tanazzulini ifodalaydi; bu esa bir darajada 1798-yilda boshlangan va Yakshanba qonuni bilan yakun topadigan Qo'shma Shtatlarning to'rt avlodini ifodalaydi. Bu to'rt avlod Adventizmning to'rt avlodiga parallel bo'lib, ular Vahiy kitobining ikkinchi bobidagi dastlabki to'rt jamoatga, Hizqiyol kitobining sakkizinchi bobidagi tobora kuchayib boruvchi to'rtta jirkanchlikka hamda Yo'el kitobidagi chigirtkalarining to'rt to'liqiniga parallel keladi.

Chunki Egamiz Rabbiy shunday deydi: Men O'zining to'rt og'ir hukmimni — qilichni, ocharchilikni, vahshiy yirtqichni va o'latni — Yerushalem ustiga yuborib, undan odamni ham, hayvonni ham qirib tashlaganimda, bu qanchalar dahshatli bo'lar! Hizqiyol 14:21.

Beshinchi va oltinchi karnaylar Sharqiy Rimni qulatdi, va Sharqiy Rim g'arbiy Rimga nisbatan bashoratdagi aloqada davlatni ifodalaydi. G'arbiy Rim jamoatni ifodalaydi. G'arbiy Rim, xuddi g'arbiy Rimning o'zi kabi, avval zabt etiladigan Qo'shma Shtatlarni ham ifodalaydi.

“Diniy erkinlik yurti bo‘lgan Amerika vijdonni majburlash va odamlarni soxta shanbani ulug‘lashga majbur etishda Papalik bilan birlashar ekan, yer yuzidagi har bir mamlakat xalqi uning o‘rnakiga ergashishga yetaklanadi.” Testimonies, 6-jild, 18-bet.

Birinchi to‘rtta karnay Amerika tarixining to‘rt avlodini ifodalaydi, va Qo'shma Shtatlar qulaganida, Doniyor o'n birinchi bob qirq birinchi oyatdagi ulug‘vor yurt endigina qulagan bo‘ladi, va navbatdagi to‘siq Misrdir, u dunyoning qolgan xalqlarining ramzidir. So‘ng Birlashgan Millatlar Tashkiloti, ya‘ni o‘nta podshoh, Vahiy o'n yettida aytilganidek, “qisqa muddatga — bir soatga” o‘zlarining yettinchi shohligini papalikka berishga rozi bo‘ladilar. Bu Hirodning tug‘ilgan kunidagi ziyofatda, u o‘z shohligining yarmini va‘da qilgan paytda sodir bo‘ladi. Hirodning tug‘ilgan kunidagi ziyofatda, o‘sha soatda devorlarning suvoq qismi ustida yozuv paydo bo‘ladi va Belshazar o‘ldiriladi. O‘sha soat yakshanba qonuni bilan kirib keladi va insoniyat sinov muddatining yopilishigacha davom etadi. Yettinchi shohlik 1453-yilda qulagan Konstantinopol devorlarining vayron qilinishi orqali timsollangan tarzda zabt etiladi. Qo'shma Shtatlardagi yakshanba qonunidan, 1449-yil bilan timsollanganidek, 1453-yildagi Konstantinopolning qulashigacha to‘rtta ramziy yil bor. Papalik 1798-yilda o‘zining o‘limli yarasini oldi.

Doniyor kitobining o'n birinchi bob, qirqinchi oyatida papalik 1798 yilda, oxirzamon paytida quladi. So‘ng janub shohi 1989 yilda, oxirzamon paytida quladi. Qirq birinchi oyatda Amerika Qo'shma Shtatlari qulaydi, qirq ikkinchi oyatda esa Misr qulaydi va qirq beshinchi oyatda papalik o‘zining ikkinchi va yakuniy qulashiga uchraydi.

“Doniyor va Vahiy kitoblarida ravshan ochib berilganidek, xalqlarning yuksalishi va qulashidan biz shuni o‘rganishimiz kerakki, shunchaki tashqi va dunyoviy ulug‘vorlik naqadar behudadir. Bobil, o‘zining butun qudrati va hashamati bilan, unga o‘xshashini dunyomiz o‘shandan beri hech qachon ko‘rmagan, — o‘sha zamon odamlari uchun shu qadar mustahkam va bardavom bo‘lib ko‘ringan qudrat va hashamat, — naqadar butunlay yo‘q bo‘lib ketdi! “Maysa guliday,” u halok bo‘ldi. Yoqub 1:10. Medo-Fors podsholigi ham, Yunoniston va Rim podsholiklari ham shunday halok bo‘ldi. Xudoni o‘ziga poydevor qilmagan har bir narsa ham xuddi shunday halok bo‘ladi. Faqat Uning maqsadi bilan bog‘langan va Uning fe‘l-atvorini ifoda etadigan narsa bardavom qolishi mumkin. Uning tamoyillari dunyomiz biladigan yagona sobit narsalardir.” Payg‘ambarlar va shohlar, 548.

Qirq birinchi oyatda Qo'shma Shtatlarning (soxta payg‘ambar) qulashiga 1449 yil timsol bo‘lgan edi, qirq ikkinchi oyatda esa Misrning (ajdarho) qulashiga 1453 yil timsol bo‘lgan, papalik esa (vahshiy hayvon) 1798 yil timsol qilganidek, unga yordam beradigan hech kim bo‘lmagan holda o‘z nihoyasiga yetadi. Soxta payg‘ambar bilan ajdarho karnay kuchlari tomonidan qulatiladi, vahshiy hayvon esa ajdarho kuchi tomonidan qulatiladi.

To‘rt soni bir shohlikning parchalanishining ramzidir. Iskandarning shohligi to‘rtta shohlikka parchalanib ketdi, Misr esa to‘rtinchi avlodda Qizil dengizda qulab tushdi, va Hizqiyol sakkizinchi

bobdagi to'rtinchi jirkanchlikda Isroil quyoshga sajda qilmoqda. Yer yirtqichidagi Protestantizmning va Respublikachilarning to'rt avlodi 1798-yilda boshlandi va har ikkala shox uchun ham yaqinda keladigan yakshanba qonuni bilan yakun topadi. Hizqiyolning Quddus ustidan kelgan to'rtta og'ir hukmi Qo'shma Shtatlar ustidan keladigan to'rtta hukmni tasvirlaydi, va Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik ustidan kelgan o'sha to'rtta hukm, Muqaddas Kitob bashoratidagi yettinchi shohlik Tir fohishasi hukmronlik qiladigan cherkov va davlat munosabatida o'z shohligining yarmini papalikka berishga rozi bo'ladigan 1449-yildan 1453-yilgacha bo'lgan to'rt yilning timsolidir.

1449-yildan 1453-yilgacha bo'lgan to'rt yil Yakshanba qonuni paytida yettinchi shohlikning halokatini ifodalaydi, va ular, shuningdek, Yakshanba qonunidan sinov muddatining yopilishigacha bo'lgan davrda sakkizinchi shohlikning halokati davrini ham ifodalaydi. Dunyo bo'lgan Misrning, shuningdek papalikka berilgan ajdahoning zabt etilishi 1449-yildan 1453-yilgacha bo'lgan to'rt yil bilan ramziy qilingan davrning boshidagi bir fraktaldir. Bu Konstantinopolning qulashini Yakshanba qonuni paytida, so'ngra esa Mixail o'rnidan turganida yana bir bor aniqlaydi. Mixail o'rnidan turganida, ilhomga ko'ra to'rt farishta to'liq bo'shatiladi.

«Men to'rt farishta Iso muqaddas maskandagi ishini tamomlagunicha to'rt shamolni ushlab turishini, shundan keyin esa yetti oxirgi vabo kelishini ko'rdim.» Early Writings, 36.

Aleksandr podshohligining to'rt bo'linmasi, G'arbiy Rim ustiga to'rt karnay, Sharqiy Rim ustiga qo'yib yuborilgan to'rt shamol, Quddus ustiga to'rt og'ir hukm, papalik hech bir yordamchisiz o'z nihoyasiga yetganda qo'yib yuboriladigan to'rt shamol. Bayon etilgan ushbu bashoratli ramzlar bilan biz ikkinchi voy holatini yaqin orada keladigan Yakshanba qonuniga tatbiq etish nuqtayi nazaridan ko'rib chiqamiz.

Florensiya Kengashi

1439-yilda Florensiya Kengashida (shuningdek, Florensiya Ittifoqi deb ham ataladi) Sharqiy Pravoslav cherkovi vakillari (Vizantiya imperatori Ioann VIII Palaiologos va Konstantinopol Patriarxi boshchiligida) Rim-katolik cherkovi bilan rasmiy ittifoq to'g'risidagi farmonni imzoladilar. Ular Rim Papasini butun Cherkovning boshlig'i (oliy hokimiyati) sifatida tan olishga rozi bo'ldilar.

Chunki er xotinning boshidir, Masih ham jamoatning boshidir; va U tananing Najotkoridir. Efesliklarga 5:23.

Niqeya e'tiqod bayonoti

Imperator va Patriarx Muqaddas Ruh Ota va O'g'ildan chiqadi, deb da'vo qiluvchi va Niken e'tiqod bayonotiga qo'shimcha bo'lgan "Filioque bandi"ni Niken e'tiqod bayonotida qabul qildilar. Niken e'tiqod bayonoti katolik e'tiqodi tarixidagi eng muhim va eng keng qo'llaniladigan bayonotlardan biridir. Niken e'tiqod bayonoti katoliklarning asosiy e'tiqodlarini rasmiy tarzda jamlagan xulosadir. U dastlab Iso Masihning kim ekanligi haqidagi haqiqatni himoya qilish uchun yozilgan edi. 325 yilda Ariy ismli bir ruhoniy Isoni Xudo Ota yaratgan va U to'liq Xudo emas, deb

ta'lim bergani sababli katta bir bahs yuzaga keldi.

Imperator Konstantin bu masalani hal etish uchun Birinchi Nikeya Kengashini chaqirdi. Kengash Iso to'la Xudo ekanini, Ota bilan "bir xil mohiyatga" ega ekanini qat'iy tasdiqladi. E'tiqod bayoni keyinchalik 381-yilda Konstantinopol Kengashida kengaytirildi. Shu o'rinda qayd etish lozimki, Nikeya E'tiqod bayoni tarixda birinchi Konstantin davrida qaror topdi va u so'nggi Konstantin uchun ham masala bo'lar edi; u esa Sharqiy Vizantiya imperiyasining oxirgi imperatori bo'lgan o'n birinchi Konstantin edi. Buyuk Konstantin, ya'ni birinchi Konstantin, Muqaddas Kitob bashoratida qayta-qayta mavzu sifatida ko'rsatib beriladi. U sharq imperiyasining boshidagi hukmdordir va shu bois sharq imperiyasining oxiridagi hukmdorning timsoli bo'ladi. Nikeya E'tiqod bayonining ham boshlanish, ham yakun tarixlarining bir unsuri ekani bashorat talabasi tomonidan e'tiborga olinishi kerak, agar u alfa va omega tamoyilini tushunsa.

381-yilda Nitsiya E'tiqod bayonoti A'rof haqidagi ta'limot, Yevxaristiya haqidagi ta'limot hamda Yevxaristiya uchun xamirturushsiz nondan foydalanishni — bu lotincha amaliyot edi — qabul qilish bilan yangilandi. 381-yildagi E'tiqod bayonoti, shuningdek, katoliklarning asl gunoh va oxirat haqidagi tushunchasini ham qabul qildi. U mana shu muhim jumla bilan yakunlandi: "Shuningdek, biz muqaddas apostolik taxt va Rim Pontifiki butun dunyo ustidan birlamchilikka ega ekanini hamda Masihning haqiqiy noibi ekanini belgilab qo'yamiz."

Florensiya Kengashida yana bir yangilangan talqin 1439-yil 6-iyulda, Konstantinopol 1453-yilda Usmonli turklar qo'liga qulashidan 14 yil oldin imzolandi. Ittifoq kuchli siyosiy bosim ostida imzolangan edi. Vizantiya imperiyasi ilgarilab kelayotgan usmonlilarga qarshi G'arbdan harbiy yordam olishga nihoyatda muhtoj edi. Yunon delegatlari o'z yurtlariga qaytganlarida, bitim Sharqdagi ruhoniylar, monaxlar va oddiy xalqning aksariyati tomonidan qat'iy rad etildi. Uni imzolagan yepiskoplarning ko'pchiligi keyinchalik o'z qo'llab-quvvatlashini qaytarib oldi. Ittifoq hech qachon to'liq amalga oshirilmadi va keyingi yillarda Sharqiy Pravoslav Cherkovi tomonidan rasman rad etildi. 1453-yilda Konstantinopol qulagan paytga kelib, ittifoq amalda allaqachon barbod bo'lgan edi. Tarixchilar uni ko'pincha chuqur ilohiy, madaniy va xalq ommasi qarshiligi tufayli muvaffaqiyatsizlikka uchragan siyosiy ittifoq sifatida ta'riflaydilar.

325-yildagi Nikaeaning Birinchi Kengashida Nikeya e'tiqod bayonoti qabul qilindi. Bu 330-yildan besh yil oldin, ya'ni Doniyor 11:24 dagi 360 yil "bir vaqt" sifatida ifodalangan muddat yakunlangan paytda, belgilangan.

U viloyatning eng serhosil joylariga ham osoyishtalik bilan kirib boradi; u otalari ham, otalarining otalari ham qilmagan ishni qiladi; u ular orasida o'lja, talon-toroj va boylikni sochadi; ha, u bir muddat qal'alarga qarshi o'z niyatlarini rejalashtiradi. Doniyor 11:24.

Miloddan avvalgi 31-yil ham, 330-yil ham Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi yigirma yettinchi va yigirma to'qqizinchi oyatlarda tilga olingan "belgilangan vaqt"ni anglatadi.

Bu ikkala shohning ham yuragi yovuzlik qilishga qaratilgan bo'ladi, va ular bir dasturxon atrofida o'tirib yolg'on so'zlaydilar; ammo bu muvaffaqiyat qozonmaydi, chunki oxir hali belgilangan vaqtda bo'lur. ... Belgilangan vaqtda u yana qaytib, janub tomonga keladi; ammo

bu avvalgidek ham, keyingidek ham bo'lmaydi. Doniyor 11:27, 29.

Sharqiy Rimning bashoratli qatorining boshi (330) va oxiri (1449–1453) birinchi va oxirgi imperator Konstantin orqali ifodalanadi. Vizantiya imperiyasi deb atalgan Sharqiy Rimning bashoratli qatorining alif va omigasi miloddan avvalgi 31-yildagi Aktiy jangidan boshlab 330-yilgacha, so'ngra esa 1453-yilgacha oliy hukmronlik qilgan uch yuz oltmish yillik Imperatorlik Rimining yakuni bilan bog'langandir. Miloddan avvalgi 31-yildagi Aktiy jangidan oldin Mark Antoniy va Avgust Sezar bir dasturxon atrofida yolg'on so'zlagan edilar, ammo bu muvaffaqiyat qozonmadi. 330-yildan oldin, 325-yilda, Nikeya e'tiqod bayoni qabul qilindi. 1453-yildan oldin esa ayni o'sha Nikeya e'tiqod bayonining yangilangan talqini qabul qilindi. Miloddan avvalgi 31-yildan oldin ikki siyosiy arbob bir dasturxon atrofida yolg'on so'zlagan edi. 325-yilda ruhiy yolg'onlar bir dasturxon atrofida aytili. O'sha ikki guvoh 1439-yilda Florensiya Kengashida qabul qilingan siyosiy va ruhiy yolg'onlarni ko'rsatib beradi. O'sha yangilangan Nikeya e'tiqod bayoni Ittifoq to'g'risidagi Farmon deb atalgan.

Bir stol atrofidagi yolg'onlarning birinchi yo'l belgisi miloddan avvalgi 31-yildan oldin bo'lgan bo'lib, butparast Rimning ikki siyosiy guruhi o'rtasida yuz bergan edi. O'sha yolg'onlar uchun belgilangan vaqt miloddan avvalgi 31-yil edi va u Misrni ifodalovchi bir erkak va bir ayol ittifoqiga qarshi Rimning timsoli bo'lgan Avgustdan iborat edi. Yolg'onlarning ikkinchi to'plami 325-yilda bo'lgan, belgilangan vaqt esa 330-yil edi. Uchinchi yolg'onlar to'plami 1439-yilda bo'lgan, belgilangan vaqt esa 1449–1453-yillar edi. 1439-yilda stol atrofida bo'lganlar g'arbiy va sharqiy Rimni ifodalagan bo'lib, sharqiy Rim diniy bir masalada kelishuvga erishish orqali siyosiy maqsadni ko'zlagan edi. Miloddan avvalgi 31-yil, undan keyin 330-yil va so'ng 1453-yil Rim chizig'ining uch karra tatbiqini ifodalaydi.

Mark Antoniy va Kleopatra ittifoqining siyosiy tahdidi, 325-yildagi Arianizm bid'atining ma'naviy tahdidiga timsol bo'ldi; bu esa, o'z navbatida, 1439-yildagi islomiy turklarning siyosiy va diniy tahdidiga timsol bo'ldi.

Nikeya E'tiqodi aqidalari yolg'onidir va ularda hech qanday haqiqat yo'q. 1439-yil 6-iyul kuni Florensiya Kengashida imzolangan hujjat Ittifoq Farmoni deb atalgan bo'lib, o'sha yolg'onlarni va bundan ham ortig'ini ifoda etgan. Vakillar 1439-yilda Konstantinopolga qaytganlarida, ularni g'azab va xiyonatda ayblashlar bilan kutib oldilar. Shunday naql tarqaldi: "Papaning mitrasidan ko'ra turk sallasi afzal."

Ittifoq asosan Vizantiya imperatori usmonlilarga qarshi G'arbning harbiy yordamiga o'ta muhtoj bo'lgani uchun imzolandi. Juda oz miqdorda (yoki umuman) harbiy yordam kelishi ayon bo'lgach, ittifoqqa bo'lgan qo'llab-quvvatlash barham topdi. 1450–1451 yillarda bir necha Sharqiy sinodlar ittifoqni rad etdilar, va 1453 yilda Konstantinopol qulaganidan keyin ittifoq butunlay tark etildi. Florensiya Ittifoq Dekretining yakuniy natijasi Sharqiy Pravoslav Cherkovi tomonidan muvaffaqiyatsiz va rad etilgan kengash sifatida baholanadi. U haqiqiy deb tan olinmaydi. Biroq, Rim-katolik Cherkovi hanuz uni haqiqiy ekumenik kengash deb hisoblaydi.

Biz ikkinchi qayg'uning bashoratli xususiyatlari uchinchi qayg'u tarixida qanday takrorlanishini anglash uchun mantiqiy asosni belgilamoqdamiz. Birinchi qayg'uning yuz ellik yillik bashorati

1299-yil 27-iyulda boshlanib, 1449-yil 27-iyulda yakun topdi.

1449

Konstantin XI Palaiologos 1404 yilda tugʻilgan va 1449 yil yanvaridan 1453 yil 29 mayigacha hukmronlik qilgan. U 1100 yildan ortiq davom etgan Sharqiy Rim (Vizantiya) imperiyasining soʻnggi imperatori edi. U 1453 yildagi Usmonli qamali chogʻida Konstantinopol mudofaasiga jasorat bilan boshchilik qildi; uning qoʻl ostida atigi taxminan 7 000–8 000 himoyachi boʻlib, ular Mehmed II ning 80 000 dan ortiq askardan iborat qoʻshiniga qarshi turdilar. U 1453 yil 29 may kuni, Konstantinopol nihoyat qulagan paytda, shahar devorlari ustida jang qilib halok boʻldi. Uning jasadi hech qachon qatʼiy ravishda aniqlanmadi. Uning oʻlimi Rim imperiyasining yakun topganini bildirdi (miloddan avvalgi 27 yilda Avgust tomonidan asos solingan imperiyaning soʻnggi bevosita davomiyligi).

U Yunon tarixida va pravoslav anʼanasida qahramon siymo sifatida yodga olinadi — rivoyatlarda koʻpincha “Marmar Imperator” deb ataladi (yaʼni u bir kun kelib Konstantinopolni qutqarish uchun qaytib keladi, degan eʼtiqod).

Ioann VIII Palaiologos (1392–1448) 1425–1448 yillarda hukmronlik qilgan, Vizantiyaning oxiridan oldingi ikkinchi imperatori edi. U imperator Manuel II Palaiologosning toʻngʻich oʻgʻli va Konstantin XIning akasi edi. Ioann VIII oʻz hukmronligining katta qismini halok boʻlib borayotgan Vizantiya imperiyasini usmonlilardan qutqarishga umidsizlarcha urinib oʻtkazdi. 1439 yilda u shaxsan Italiyaga borib, Florensiya Kengashiga raislik qildi; u yerda u va Sharqiy pravoslav delegatsiyasi vaqtincha Rim-katolik cherkovi bilan qayta birlashishga hamda Papani Cherkovning boshligʻi sifatida tan olishga rozi boʻldilar. Buyuk Konstantin ham Nikeya Kengashiga raislik qilgan edi. Ioann VIII papalik bilan bu ittifoq turklarga qarshi Gʻarbning harbiy yordamini olib kelishiga umid qilgan edi, biroq bu ittifoq Konstantinopolning oʻzida nihoyatda ommabop emas edi va oxir-oqibat muvaffaqiyatsizlikka uchradi. Ioann VIII 1448 yilda (tabiiy sabablarga koʻra), Konstantinopol 1453 yilda qulashidan atigi besh yil oldin vafot etdi. Shundan soʻng uning ukasi Konstantin XI imperator boʻldi va shaharni himoya qilib halok boʻldi.

Ioann VIII 1448-yilda vafot etganida, uning ukasi Konstantin XI voris etib tanlandi. 1448-yilga kelib Vizantiya imperiyasi mittigina vassal davlatga aylangan edi va Konstantinopolda taxtda kim oʻtirishi ustidan usmonlilar sezilarli taʼsirga ega edilar. 1449-yil 27-iyulda Vizantiya imperiyasining soʻnggi yillarida nihoyatda muhim siyosiy voqea yuz berdi. Vizantiya imperatori Ioann VIII Palaiologos bundan oldinroq, 1448-yilda vafot etgan edi. Uning ukasi Konstantin XI Palaiologos (soʻnggi imperator) Konstantinopolda imperator deb eʼlon qilindi. Biroq Konstantin XI taxtga rasman oʻtirishidan oldin Usmonli sultoni (Murod II) huzuriga elchilar yuborib, hukmronlik qilish uchun ruxsat soʻradi. Sulton bu ruxsatni berdi, shundan keyingina Konstantin XI rasman toj kiydirilib, imperator sifatida tan olindi. Bu harakat Vizantiya mustaqilligining ixtiyoriy ravishda topshirilishi deb qaraldi. Birinchi marta Vizantiya imperatori oʻzining faqat Usmonli turklarining izni bilan hukmronlik qilayotganini ochiq tan oldi. Oradan atigi toʻrt yil oʻtib, 1453-yilda Konstantinopol usmonlilar qoʻliga oʻtdi.

1449-yil 27-iyuldan keyin uch yuz to‘qson bir yil va o‘n besh kun o‘tib, 1840-yil 11-avgustda turklar to‘rtta buyuk Yevropa davlatiga bo‘ysunib, Misrdan himoya so‘radilar va shu tariqa bir soat, bir kun, bir oy va bir yil haqidagi bashoratni bajo keltirdilar. Endi biz birinchi va ikkinchi voy holatlarini tez orada chiqadigan yakshanba qonuniga tadbqiq etish mantiqini belgilab oldik. Butrus, bir yuz qirq to‘rt mingning timsoli sifatida, uchinchi farishtaning harakatini ifodalaydi, Uilyam Miller esa birinchi va ikkinchi farishtalardagi harakatni ifodalaydi. Har ikkala harakat ham “kalitlar” bilan bog‘liq.

Dovud xonadonining kalitini uning yelkasiga qo‘yaman; u ochadi, va hech kim yopmaydi; u yopadi, va hech kim ochmaydi. Ishayo 22:22.

Senga yana shuni aytaman: sen Butrussan, va Men O‘z jamoatimni mana shu qoya ustiga quraman; va do‘zax darvozalari unga qarshi tura olmaydi. Men senga Osmon Shohligining kalitlarini beraman; yer yuzida nimani bog‘lasang, u osmonda bog‘langan bo‘ladi; yer yuzida nimani yechsang, u osmonda yechilgan bo‘ladi. Matto 16:18, 19.

Keyingi maqolada biz Naynavo jangiga nafaqat tubsiz chuqurlikni ochadigan “kalit” sifatida, balki Doniyor o‘n birinchi bobning butun guvohligini mukammal tartibga keltiradigan bashoratli kalit sifatida yondashamiz. Millerning tushida sandiqqa biriktirilgan “kalit” Millerning Muqaddas Kitobni o‘rganish usuli edi. Millerchilar tarixining daliliy oyatlar asosidagi taqqoslanishi uchinchi farishta tarixidagi “qator ustiga qator” tamoyili bilan birlashganda, Vahiy to‘qqizinchi bobdagi kalitga qirqinchi oyatning tashqi xabaridagi yashirin tarixni ochib, tartibga keltirish imkonini beradigan kalitdir.

Mulohazalarimizni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Payg‘ambarga g‘ildirak ichidagi g‘ildirak, ular bilan bog‘liq tirik mavjudotlarning ko‘rinishlari hammasi murakkab va izohlab bo‘lmasdek tuyuldi. Ammo g‘ildiraklar orasida Cheksiz Donolikning qo‘li ko‘rinadi, va Uning ishining natijasi mukammal tartibdir. Har bir g‘ildirak boshqasi bilan mukammal uyg‘unlikda ishlaydi.” Testimonies to Ministers, 214.